

empirycznie obserwacja działań inwestorów zagranicznych w Polsce. Podejmując decyzję o zaangażowaniu kapitału w spółkę lub przejęcie, firmy kierują się przede wszystkim oceną potencjału kompetencyjnego kadr menedżerskich oraz załogi, wychodząc z założenia, że budynki, a nawet maszyny i urządzenia można odtworzyć w krótkim czasie, natomiast skompletowanie odpowiedniej jakościowo kadry pracowników jest procesem wymagającym kilku lat¹.

Dlatego też inwestycja w personel jest inwestycją dużego zwrotu, generującą wartość dodaną dla organizacji.

Projekt „ERGO WORK”

Między innymi, mając powyższą tezę na względzie, powstał międzynarodowy projekt „ERGO WORK – Joining academia and business for new opportunities in creating ERGOmic WORK places”², którego wykonawcami są następujące organizacje:

1. OZARA d.o.o. – Słowenia;
2. University of Maribor – Słowenia;
3. Kovinarstvo Bučar – Słowenia;
4. Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach – Polska;
5. Łuksja spółka zo.o. w Łukowie – Polska;
6. Centrum Medyczno-Diagnostyczne spółka z o.o. w Siedlcach – Polska;
7. Coventry University – Wielka Brytania;
8. Tender – Włochy;
9. INFAD – Hiszpania;
10. EASPD – Belgia.

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach jest partnerem projektu i wykonawcą części zadań badawczych. Niniejszy projekt wykonuje zespół w składzie: dr Grażyna O’Sullivan (koordynator i współwykonawca części polskiej projektu), dr hab. Jarosław S. Kardas (prof. nzw. Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, współwykonawca projektu), dr Marzena Wójcik-Augustyniak i dr Henryk Wyrebeck (adiunkci Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, współwykonawcy projektu). Treść projektu związana jest z ergonomią, obejmuje badania z zakresu łączenia środowisk akademickich i biznesu do tworzenia nowych ergonomicznych miejsc pracy.

Zespół badawczy postawił sobie, zgodnie z programem „ERGO WORK – Joining academia and business for new opportunities in creating ERGOmic WORK places”, następujące zadania:

1. Przeprowadzenie badań sondażowych w uczelniach i przedsiębiorstwach;

¹ M. Juchnowicz, *Zasób ludzki czynnikiem strategicznym*, [w:] *Gospodarowanie pracą*, B. Urbaniak (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001, s. 139.

² Project no.: 539892-LLP-1-2013-1-SI-ERASMUS-EKA, Grant Agreement no.: 2013-3750/001-001, Project Title: ERGO WORK – Joining academia and business for new opportunities in creating ERGOmic WORK places, Programme: Lifelong Learning Programme, Erasmus.

2. Zmiana programu kształcenia, uwzględniająca treści ergonomii i potrzeby środowiska w tym zakresie;
3. Przygotowanie i realizacja projektów pilotażowych, w zakresie modelowego miejsca pracy w czterech organizacjach;
4. Przygotowanie newslettera ERGO WORK;
5. Zorganizowanie seminarium nt. „Creating the best place to work”;
6. Zorganizowanie konferencji naukowej, kończącej projekt ERGO WORK.

Projekt kończy się przygotowaniem publikacji Raportu końcowego z badań, który planowany jest na 2015 rok.

Ergonomia warunków pracy

Do podstawowych zadań ergonomii warunków pracy należy badanie wpływu otoczenia na pracownika, tzn. środowiska pracy i na tej podstawie kształtowanie warunków pracy, usprawniających jakość pracy. Zapewnienie jakości pracy wymaga dalszego podnoszenia poziomu wykształcenia ludzi. W Polsce kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizowane jest przez wiele instytucji edukacyjnych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego są to następujące instytucje³:

1. Szkoły podstawowe, w tym specjalne;
2. Gimnazja, w tym specjalne;
3. Specjalne szkoły przysposabiające do pracy;
4. Zasadnicze szkoły zawodowe, w tym specjalne;
5. Licea ogólnokształcące, w tym specjalne;
6. Licea profilowane, w tym specjalne;
7. Technika, w tym specjalne;
8. Szkoły policealne, w tym specjalne.

Ponadto w polskim systemie edukacji i wychowania działają specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze. Skalę działalności wyszczególnionych wyżej instytucji (według rodzaju instytucji, uczniów i absolwentów) w roku szkolnym 2011/12 i 2012/2013 przedstawia tabela 1 i 2. Dane w tabelach wskazują na utrzymujący się duży wskaźnik liczbowy uczniów kształcących się w szkołach specjalnych i właściwych ośrodkach. W przyszłości, to oni będą zajmowali stanowiska pracy w organizacjach, które powinny być przygotowane dla osób ze specjalnymi potrzebami.

Organizacje, które korzystają z modelu zatrudnienia osób z potrzebami, są zazwyczaj usatysfakcjonowane efektami ich pracy, jak i stopą zwrotu kosztów pracy. Niebagatelny jest również aspekt otwarcia się tych organizacji na szerszą grupę pracowników, w tym ze specjalnymi potrzebami. Wzorcową organizacją realizującą powyższą strategię personalną (równych

³ *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2013*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 347.

Tabela 1. Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Lp.	Wyszczególnienie	2011/12	2012/13	2010/11	2011/12
		Uczniowie		Absolwenci	
1.	Szkoły podstawowe - w tym specjalne	58529 23773	58716 23411	12136 5022	11957 4987
2.	Gimnazja - w tym specjalne	51623 28632	50069 27949	16056 8553	16169 8453
3.	Specjalne szkoły przysposabiające do pracy	10356	10723	1839	2016
4.	Zasadnicze szkoły zawodowe - w tym specjalne	15997 14099	15871 13468	5049 4618	4743 4247
5.	Licea ogólnokształcące - w tym specjalne	5276 2266	5027 1778	1581 674	1700 762
6.	Licea profilowane - w tym specjalne	704 346	409 183	301 148	226 114
7.	Technika - w tym specjalne	2206 821	2461 818	337 159	395 196
8.	Szkoły policealne - w tym specjalne	517 352	517 399	291 166	205 132

Źródło: *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2013*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 347.

Tabela 2. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze

Lp.	Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze					
1.	Ośrodki	441	394	391	388
2.	Miejsca	30544	25614	25138	24135
3.	Wychowankowie	26862	19104	18277	17388
4.	w tym: - niewidomi i słabowidzący; - niesłyszący i słabosłyszący; - przewlekłe choroby; - z niepełnosprawnością ruchową; - z upośledzeniem umysłowym; - zagrożeni niedostosowaniem społecznym.	907 2766 146 574 17294 2216	759 1799 8 391 13289 395	741 1766 17 393 12730 380	734 1650 9 388 11895 414
Młodzieżowe ośrodki wychowawcze					
1.	Ośrodki	51	73	79	85
2.	Miejsca	3211	4684	4834	5184
3.	Wychowankowie	3195	4433	4427	4742
Młodzieżowe ośrodki socjoterapii					
1.	Ośrodki	14	62	67	69
2.	Miejsca	257	3531	3885	4052
3.	Wychowankowie	1323	3419	3661	3958
Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze					
1.	Ośrodki	94	123	133	145
2.	Miejsca	2901	5757	6216	6497
3.	Wychowankowie	4195	4589	4843	4960
4.	w tym: - z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim; - z zaburzeniami sprzężonymi.	1186 1959	2170 2419	2311 2532	2431 2529

Źródło: *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2013*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 348.

szans) jest Severn Trent Water (STW) z Wielkiej Brytanii, w której zespół badawczy ERGO WORK miał możliwość przeglądu i dokonania oceny miejsc pracy oraz sposobu zarządzania organizacją⁴. STW skupia się na oczyszczaniu wody, zatrudnia ponad 5500 pracowników, m.in. naukowców, konserwatorów, administratorów, inżynierów. W wyżej wymienionej organizacji istnieje silny nacisk na: odpowiedzialność korporacyjną i zrównoważony rozwój, weryfikowanie miejsc pracy pod kątem ich dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz na ich integrację.

Poza edukacją osób ze specjalnymi potrzebami, konieczne jest stworzenie im warunków do pracy i rozwoju zawodowego tak, jak w Severn Trent Water (STW). Przede wszystkim, aktualizowania wiedzy i poszerzania kompetencji zawodowych, rozwijania cech psychofizycznych oraz zachowań społecznych, potrzebnych w pracy i karierze zawodowej.

Mając powyższe na względzie, przedmiotem zainteresowań zespołu badawczego ERGO WORK są wszelkie działania pracownika i poziom wsparcia go współczesnymi środkami techniki, kształtowanie zewnętrznych warunków pracy, także przez tworzenie klimatu do działań poszerzających wiedzę na temat stanowisk pracy dla osób z potrzebami.

W ocenie ergonomii uwzględniono czynniki materialnego środowiska pracy (np. oświetlenie, hałasy, mikroklimat), techniczno-organizacyjne (np. pozycja ciała przy pracy, metody pracy, rytm i tempo pracy, przerwy w pracy) oraz mentalne (np. umiejętność koncentracji, radzenie sobie z czynnikami zakłócającymi proces pracy, radzenie sobie ze stresem, poczucie pewności siebie oraz wiara we własne możliwości).

Podsumowanie

Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Uchwałą nr 191/2013 z dnia 6 listopada 2013 r., uchwaliła zmiany w planach i programach kształcenia na studiach stacjonarnych na kierunkach: Administracja, Logistyka, Zarządzanie. Widząc potrzebę stworzenia studentom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia wprowadzono:

1. Lektorat języka polskiego dla studentów z uszkodzonym słuchem – studia stacjonarne pierwszego stopnia, semestry I, II, III, IV, w wymiarze 30 godzin ćwiczeń w semestrze, łącznie 120 godzin, 8 kpt. ECTS, zajęcia kończą się zaliczeniem;
2. Terapia logopedyczna dla studentów z uszkodzonym słuchem i innymi problemami komunikacyjnymi – studia stacjonarne pierwszego stopnia, semestry I, II, III, IV, w wymiarze 15 godzin w seme-

⁴ Wizyta zespołu badawczego ERGO WORK w przedsiębiorstwie Severn Trent Water (STW) oraz w Hereward College w Wielkiej Brytanii z siedzibami w Coventry, 29 listopada 2013 r. Wizytacja w ramach project no.: 539892-LLP-1-2013-1-SI-ERASMUS-EKA, Grant Agreement no.: 2013-3750/001-001, Project Title: ERGO WORK – Joining academia and business for new opportunities in creating ERGOmic WORK places, Programme: Lifelong Learning Programme, Erasmus.

strze, łącznie 60 godzin, zajęcia indywidualne, 4 pkt. ECTS, zajęcia kończą się zaliczeniem;

3. Zaawansowane technologie informatyczne dla niewidomych i słabowidzących – studia drugiego stopnia, semestr II, w wymiarze 60 godzin ćwiczeń, 3 pkt. ECTS, zajęcia kończą się zaliczeniem.

Powyższe zmiany (pkt 1-3) stanowią dodatkową ofertę dydaktyczną dla osób niepełnosprawnych w ramach dodatkowych 30 pkt. ECTS, o których mowa w art. 170 a, ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Uważa się, że zajęcia z Lektoratu języka polskiego dla studentów z uszkodzonym słuchem spełnią swoje cele, tzn. rozwój sprawności językowych na poziomie leksykalnym, morfologicznym, semantycznym i składniowym. Należy dodać, że brak wzorców słuchowych wymaga ustawicznego utrwalania już opanowanych schematów i sprawności. Z punktu widzenia zawodowego, niezbędne jest pozyskanie umiejętności redagowania użytecznych w pracy pism i notatek, wystąpienia na forum oraz radzenia sobie w innych sytuacjach komunikacyjnych – te kompetencje, jak i inne są doskonałe w trakcie niniejszych zajęć. Natomiast zajęcia z Terapii logopedycznej dla studentów z uszkodzonym słuchem i innymi problemami komunikacyjnymi są komplementarnym zakresem ćwiczeń, wyrównujących braki na poziomie fonologicznym i fonetycznym. W założeniach programu jest usprawnienie tempa mówienia, artykulacji, dykcji, semantyki tekstów prozodycznych tak, aby studenci mieli możliwość radzenia sobie w sytuacjach osobistych i zawodowych.

Dopełnieniem programowym dla osób niewidomych i słabowidzących są zajęcia z Zaawansowanych technologii informatycznych, które pozwalają studentom poznać nowoczesne techniki czytania i pisanie z możliwością wykorzystania tej wiedzy w pracy zawodowej.

Ponadto, wprowadzony do programu studiów język angielski dla studentów z dysfunkcją słuchu oraz studentów z innymi trudnościami komunikacyjnymi (zamiennie za zajęcia z lektoratu języka obcego – studia pierwszego stopnia, semestry I, II, w wymiarze 90 godzin w semestrze, tj. 180 godzin, 8 pkt. ECTS) daje szansę na opanowanie języka na poziomie umożliwiającym w przyszłości wykorzystanie go w pracy.

Uznano za zasadne wprowadzenie do programu studiów Tyfloinformatyki dla studentów niepełnosprawnych niewidomych i niedowidzących, zamiennie za zajęcia z technologii informacyjnej – studia pierwszego stopnia, semestr I, w wymiarze 60 godzin, 3 pkt. ECTS. Zajęcia z tyfloinformatyki dają osobom z uszkodzonym wzrokiem kompetencje posługiwania się nowoczesnymi narzędziami informatycznymi. Ćwiczenia poprawiają sytuację osób z dysfunkcją wzroku. Po ich zaliczeniu studenci mogą sprawnie pozyskiwać i tworzyć informacje, dzielić się nią i wykorzystywać zawodowo.

Sądzi się, że powyżej przedstawione działania pozwolą w całości lub części na wyrównanie szans na rynku pracy osób ze specjalnymi potrzebami.

Program ERGO WORK jest programem potrzebnym, użytecznym nie tylko z punktu widzenia udoskonalenia materialnego środowiska pracy czy

techniczno-organizacyjnego, ale także popularyzatorsko-edukacyjnego w zakresie ergonomii, gospodarowania pracą i zarządzania środowiskiem pracy.

Bibliografia

Juchnowicz M., *Zasób ludzki czynnikiem strategicznym*, [w:] *Gospodarowanie pracą*, B. Urbaniak (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001.

Project no.: 539892-LLP-1-2013-1-SI-ERASMUS-EKA, Grant Agreement no.: 2013-3750/001-001, Project Title: ERGO WORK – Joining academia and business for new opportunities in creating ERGOnomic WORK places, Programme: Lifelong Learning Programme, Erasmus.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2013, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013.